Nemzeti Kulturális Támogatáskezelő

Nemzeti Kulturális Alap
Közgyűjtemények Kollégiuma
Pályázati azonosító: 505106/2588 (209106/00196)

A pályázati beszámoló megtekinthető a Thúry György Múzeum honlapján:
https://www.tgym.hu/index.php/palyazatok-beszamolok

Szakmai beszámoló
110 év: 100+10 műtárgy – Múzeumtörténeti mozaikok a Thúry György Múzeum gyűjteményeiből kiállítás megvalósítása

Thúry György Múzeum Kiállítóhely, Nagykanizsa Fő út 5.

A kiállítás megtekinthető: *2025. május 30. – 2025. december 31.*

A Thúry György Múzeumban 2025. május 30-án 16.30 órakor nyílt meg, mintegy 120 négyzetméter területen a 110 év: 100+10 műtárgy – Múzeumtörténeti mozaikok a Thúry György Múzeum gyűjteményeiből című időszaki kiállítás, amely a nagy múltú intézmény minden gyűjteményének műtárgyaiból válogat.

A kurátorok ezzel a kiállítással szerették volna kifejezni tiszteletüket és nagyrabecsülésüket a korábbi múzeumi vezetőknek, minden múzeumi szakembernek, de természetesen mindazon kanizsai és a térségben élő polgároknak is, akik a múzeumnak adományozták tárgyaikat, örökségüket. Egy olyan nagyon színes, mozgalmas tárlat keletkezett, amiben minden látogató megtalálhatja a számára érdekes témát, hiszen nemcsak az őslénytan, a régészet, a helytörténet, hanem a néprajz és a képzőművészet is helyet kapott.

A látogató képet nyerhet arról is, honnan indult a múzeum és ma hol tart, milyen épületekben lakott, hogyan indult a gyűjtés, kik voltak az első igazgatók, akiket a legkorábbi időkben múzeumőröknek hívtak.

A tárlat megvalósulása egybeesik a nagykanizsai Halis Emlékévvel, ugyanis 170 évvel ezelőtt, 1855-ben született Halis István városi tanácsos, a közösen létrejövő városi múzeum és könyvtár első vezetője. Halis 1913-tól egészen 1925-ig irányította az intézményeket: 1919-ig még a hivatali szobájában gyűjtötte a régiségeket és a könyveket. 1919-ben a Városháza II. emeletén jelöltek ki két szobát a gyűjteménynek, majd 1923-ban az új gimnáziumépületben rendeztek be négy szobát, itt őrizték a múzeum teljes anyagát.

Az egyes gyűjtemények történetébe is bepillantást enged a kiállítás. Sajnos a képzőművészeti, történeti dokumentációs, helytörténeti tárgyi és néprajzi gyűjteményekre egyaránt igaz, hogy azok jelentős része a II. világháborúban megsemmisült vagy eltűnt, csakúgy, mint maguk a listák, lajstromok, leltárkönyvek, leírókartonok. A megmaradt tárgyakból, iratokból, könyvekből az 1950-es években Kerecsényi Edit hozott létre modern múzeumot, szakcsoportok szerint osztályozta a műtárgyakat, kialakította az egyes

gyűjteményeket. A gyűjtőmunka ma is tart, a Thúry György Múzeum gyűjteményeiben lévő beleltározott műtárgyak száma meghaladja a 300.000 darabot.
A kiállítás kurátorai:
Dr. Száraz Csilla régész-főmuzeológus (Thúry György Múzeum)
Gyanó Szilvia néprajzos-főmuzeológus (Thúry György Múzeum)
Kunics Zsuzsanna történész-muzeológus (Thúry György Múzeum
Szmodics-Tugya Beáta történész-muzeológus, archeozoológus (Thúry György Múzeum)

A kiállítás két teremben és az előttük lévő folyosói részen mutatja be a vizsgált témát.
A kiállítás a termek előtti folyosói szakasszal kezdődik és itt is ér véget.

Folyosó I. szakasz

A tárlat a Thúry György Múzeum történetével indít: 1896-ban a millenniumi díszközgyűlésen döntötték el egy városi múzeum és könyvtár létrehozását, amire csak 1913-ban került sor. A már említett Halis István után piarista tanárok, Sótonyi István, dr. Kerkay József, Szakáll Gyula, majd Gruber József látták el másodállásban a teendőket. 1930-ban nyitották meg az első, nagyközönség által is látogatható tárlatot, csütörtöki és vasárnap délelőtti nyitvatartással. A múzeumot 1949-ben államosították, 1950-ben különválasztották a könyvtártól, kijelölték a nagykanizsai tájmúzeum gyűjtőterületét, amely Dél-Zalára terjed ki. 1951-ben vette fel az intézmény a Thúry György Múzeum nevet.

Az államosítást követő néhány hónapban dr. Szentmihályi Imre volt a múzeum vezetője, majd 1950. október 23-tól Kerecsényi Editet bízták meg az intézmény irányításával, amit egészen 1983-ig végzett. A következő igazgató dr. Horváth László régész volt, aki 1975-től dolgozott a múzeumban, 2006-ig töltötte be az igazgató posztot. Amíg Kerecsényi Edit a néprajzi gyűjteményt tette országos hírűvé, addig dr. Horváth László kitartó munkája nyomán a régészeti gyűjtemény is elérte a környező múzeumok mennyiségét és minőségét. 2006-ban Dr. Száraz Csilla régész vette át a múzeum irányítását. Jelenleg a szakmai anyag gyarapítása mellett hangsúlyos a minél érdekesebb kiállítások megrendezése és a magas színvonalú múzeumpedagógiai foglalkozások megtartása. A cél, minél több látogató bevonzása a múzeumba.
A bevezető múzeumtörténeti tablók mellett, az ennél a résznél elhelyezett műtárgyak valóban a kezdeti időszakból származnak, több közülük Halis István személyes tárgya volt, köztük a Thonet-jellegű hintaszéke. A kiállítás kezdő szakaszához tartozik két, a közelmúltban restaurált Biedermeier-portré, amelyek mutatják Kanizsa polgári életét.

I. terem

A műtárgyak bemutatása időrendben indul: a több millió éve a Kárpát-medencében élt tengeri sün maradványa és ametiszt után igazi nagy **őslénytani anyag** kerül bemutatásra. Egy több millió éve élt Anancus arvernensis (őselefánt) több csontját, köztük egyenes, hosszú agyarát mutatja be a tárlat. Egy másik, az anancusszal egy időben élt állat, a masztodon (Mammut borsoni) állkapcsa is megtekinthető. A jégkorszaki maradványokat két gyapjas orrszarvú lelet és egy gyapjas mamut állkapocs jelzi.

A **régészeti tárgyak** korai anyagához tartoznak az újkőkori idolok, oltárkák, puttony edények és egy nagyméretű hombár. A rézkor világát talpas tál, testpecsételők és kihalt

csigákból és kőgyöngyökből álló nyaklánc jeleníti meg. A bronzkori kocsimodell két ökröcskével méltán ismert darabok. A középső bronzkort egy nagyon szép mészbetétes díszű edényke képviseli. A csontkorcsolyák a késő bronzkori téli közlekedést elevenítik meg. A kelta tárgyak közül említést érdemel egy harcos összehajtott vas kardja, egy korallberakásos bronz fibula, valamint néhány hólyagos karperec is. A római kort a Kr.u. 3-4. század képviseli: névkarcolatos edénytöredékek, nagyméretű mortárium és a terem középpontjában egy, a nagykanizsai villagazdaság temetőjéből származó női sír mellékletekkel együtt lett kiállítva. A régészeti kiállításrész egyik újdonsága a közelmúltban a murakeresztúri kavicsbányából előkerült ritka karoling kard. Látványos eleme a kiállításnak két emberkoponya: egyik egy kora Árpád-kori férfi volt, koponyájának különlegessége, hogy torzított és mongolid vonásokkal bír. A másik középkori női koponyán kard által okozott, a csontlemezbe hatoló, de gyógyult sérülés látható a fejtető jobb oldalán. Az Árpád-kort aranyfóliás üvegpaszta gyöngysorok és egy, a kutatások alapján a Balti-tenger vidékéről származó borostyán gyöngyszem képviseli. A kiállítás egyik ékszerdoboza egy 15. századi napóra, amely a pogányszentpéteri pálos kolostor ásatása során került elő. Kis mérete miatt ennek a tárgynak – és több más szép leletnek – a nagyméretű nagyítása is látható a falakon. A kanizsai vár és a mai város közigazgatási területéhez tartozó botszentgyörgyi (Romlott vár) és bajcsai várak leletanyaga is megjelenik a kiállításban. Szépségükkel kiemelkednek a Mátyás korabeli Itáliában készült üvegkelyhek, de a díszes kályhacsempék is. A bajcsai vár egyik érdekes lelete egy osztriga héj, amely mutatja a stájer rendek költségén emelt erősség különleges helyzetét a végvárak között.

II. terem

Ebben a teremben a **helytörténet és a néprajz legszebb darabjai** láthatók. A metszetgyűjtemény egyik legkiemelkedőbb darabja a 18. század elején készített rézmetszet, amely Kanizsa várát ábrázolja 1690-ben, vagyis a töröktől való visszafoglalás évében. E terem elején látható még Kanizsa kiváltságos mezőváros latin feliratos pecsétnyomója is, amely a múzeum és a város egyik legértékesebb helytörténeti tárgya. Szép leletek a 18. századi csizmadia céhremekek és a kanizsai takácsok céhkorsója is 1800-ból. Egy fekvőtárló foglalkozik az 1848-49-es forradalom és szabadságharc emlékeivel: 3 krajcáros spionpénz, más néven „csavaros krajcár”, Wéber Antal tiszti övszalagja, jurátus szabja. Értékesek az I. Ferenc József és Erzsébet királyné koronázásának emlékére kiadott koronázási aranyzsetonok, valamint az ezüst, bronz és ón emlékérmek 1867-ből. Méltán kaptak helyet a kiállításban az 1878-1880-ban használt díszes iskolai füzetek, amelyeket a polgári leányiskolában használtak.

A terem legszebb tárgyai közé tartozik két ezüst gyertyatartó, amelyet a Dél-zalai Takarékpénztár ajándékozott alapító-elnökének, Eperjesy Sándornak. Kiemelkedő még a Polgári Egylet vendéglő által használt berndorfi alpakka kávéskanna is. A polgári élet emlékei a gyöngyhímzéssel díszített selyem báli ruhaderék a 1890-es évekből és az atlaszselyem báli cipellő a 19. század közepéről. A kanizsai hölgyek is törekedtek a divat követésére: egy ügyvéd felesége Párizsban készült, gazdagon díszített női florentin kalapja már 130 éves, mégis jó állapotban maradt meg, Tetszetősek a gyermekjátékok is a 20. század elejéről: egy laterna magica, olajlámpával működő vetítőgép, a modern diavetítő őse. A laterna magicához 36 db színes, piros papírkerettel szegélyezett üvegkép is tartozik. Szintén erre az időre tehető a játék gőzgépmodellek kora is. Kedves gyermekjáték egy baba-koffer babakelengyével, amely egy kislány karácsonyi ajándéka volt az 1940-es években. Híres volt a Makoviczky-cukrászda is,

berendezési tárgyai, süteményformái, fagyi-konzervírje a múzeum gyűjteményét gazdagítja. Ritkaság egy Henry Dunant-érdemrend, amelyet Durgó Katalin kapott az I. világháborúban végzett áldozatos munkájáért: a Vöröskereszt szolgálatában önkéntes ápolónőként dolgozott. Kanizsai remekmű a Pannónia-csipke terítő és szekrénycsík az 1930-as évekből, amelyet Thomka Ilona alkotott vegyes, horgolt és varrott technikával. A nagykanizsai városi hajdú öltözete az 1940-es évekből származik.
A pásztorművészet csúcsát jelentik a spanyolozott díszű, míves borotvatartók az 1870-es évekből. A 19. században elterjedtek voltak a dél-zalai parasztházakban a vallásos tematikájú üvegfestmények, legtöbbször a kis Jézus születését ábrázolják, a tisztaszoba falán lógtak.
Rendkívül értékes egy 1870-es években készült női kisbunda, ködmön, amit gazdag szűrhímzés és bőrrátét díszít. Több kékfestő nyomódúc és mézeskalács ütőfák is kiállításra kerültek. Különleges hímestojások a kétszer- és háromszorhímes tojások, amelyek a Nagykanizsához közel lévő Vésén készültek. A néprajzi kiállításrész egy horvát asszony ünnepi viseletét is bemutatja.

Folyosó II. szakasza

Itt kaptak helyet a **néprajzi gyűjtemény** szőlészeti-borászati tárgyi emlékei: a kisméretű hordó, „bucska”, ami egy tölgyfadongás kis edény két abronccsal és fogantyúval, valamint egy boros korsó és mustszűrő, továbbá zalai szőlőmetsző kések is. Ezek a baltás típusba tartoznak, azaz sarlószerű pengéjükön kis baltaszerű kiszélesedés van. 1871-ben készült egy pálinkás, azaz „plávisos” fazék: egyfülű, belül sárgásbarna mázas kerámiaedény. Kerecsényi Edit egyik fő kutatási területe volt a népi méhészkedés története, ennek emléke egy rozsszalmából és hasított vesszőből házilag készített befogókas. A folyosói kiállítási egység szép darabja egy domború faragással díszített nagyméretű pipatartó Sárkányölő Szent György ábrázolásával.

Nem maradhatott ki a kiállításból egy 1848-ban készült festett tulipános láda sem.
A néprajzi anyagrész bemutatása után a folyosón, a kiállítás zárásaként láthatók a kanizsai származású festőművészek, **Sass Brunner Erzsébet és lánya, Brunner Erzsébet hagyatékából** származó műtárgyak. A két művésznő 1930-ban költözött Indiába, ahol ismert és elismert festőművészek lettek. Bejárták a fél világot, Japánban 1935-1937 között, az USA-ban 1937-1938-ban éltek, majd rövid európai és magyarországi állomás után végleg visszatértek Indiába. Egyik legnagyobb méretű festményük az Amarnath felé immár restaurálva látható. A művésznők szívesen fotóztak is: több, ma már közel 100 éves fényképezőgép és egy videokamera is hagyatékuk részét képezi. Egy japán nyelvű, Tokióban 1937-ben kiadott Petőfi-verseskötetet ők illusztráltak.

Digitális ismeretátadási tartalmak megvalósítása

A kisebb méretű tárgyakról, érdekesebb részletekről nagyméretű fotónagyítások is láthatók. A kurátorok arra törekedtek, hogy a szöveges részek lehetőleg minimálisak, de mégis informatívak legyenek. Azok számára, akik többet szeretnének tudni egy-egy műtárgyról, a magyar és angol nyelvű tárgyfeliratok alatt egy QR-kód található, amely elvezet a múzeum weboldalán egy magyar nyelvű részletes tárgyleíráshoz, illetve további tárgyfotókhoz is.
https://tgym.hu/index.php/110-ev-100-10-mutargy

Múzeumpedagógiai foglalkozások, tárlatvezetések

A kiállítás május 30-án nyílt, de a legtöbb látogató a Múzeumok Éjszakáján ismerte meg a tárlatot. Több csapat indult a gyermekek részére szánt játékos vetélkedőn, a Kincskereső Kalandtúrán, mely a Keresd a mágikus nagyítót! címmel szerepelt a programok között. A két-három főből álló csapatok részt vettek az interaktív vetélkedőn, amelynek feladatai részben a múzeum udvarán, részben a kiállítóterekben zajlottak.

A kiállításhoz készült a felnőttek számára egy Mozaik totó elnevezésű játék, amely nagyon népszerű volt a múzeumok éjszakáján. Bizonyítja, a felnőttek is szeretnek játszani, kutakodni a tárgyak között.

A diákoknak szóló tárlatvezetéshez, foglalkozáshoz kapcsolódik az a feladat, amelyben apró részletek alapján kell megtalálni az adott kiállított tárgyat, utalva a tárlat címére: Múzeumtörténeti mozaikok…

A kiállításnak köszönhetően bármilyen tematikus órát tartanak a muzeológusok, ez a tárlat megkerülhetetlen, hiszen minden témához mutat be néhány kincset. Nagyon népszerű az Élet a jégkorszakban című múzeumpedagógiai fogalkozásunk, ehhez az őslénytani kiállított anyag kapcsolódik. A régészek munkáját és az őskort bemutató foglalkozáshoz jól illeszkedik a bemutatott sír, illetve az újkőkori-rézkori-bronzkori-vaskori tárgyak is. A kelta és római kor Zalában című témánkhoz nemcsak a késő római női sír, de a korszak tárgyai is segítséget nyújtanak. Az összehajtogatott kelta kard a hitvilághoz is kapcsolható. Az Árpád-kori múzeumpedagógiai témánkhoz a torzított koponya, az ékszerek és a csontüllők is támpontot adnak. A Kanizsa vár – török kori témához pedig a kanizsai vár, a botszentgyörgyi vár és a bajcsai vár tárgyai illeszkednek. A sor folytatható a helytörténettel is: a forradalom és szabadságharc, a polgári élet, dualizmus kora, de számos néprajzi téma, a kismesterségek, népviseletek, szokások is bemutathatók a kiállított tárgyak segítségével.

A múzeum a 2025/2026-os tanév elején a Magyar Festészet Napja apropóján egy rajzpályázatot hirdetett, amely az alsósok részéről a múzeumban szerzett élmények megörökítését várta el, a felsősöktől pedig a kedvenc műtárgyuk ábrázolását. Segítségként felhívták a pályázók figyelmét arra, hogy a múzeum honlapján a 110 év: 100+10 műtárgy című időszaki kiállítás tárgyairól fotók is rendelkezésre állnak, hiszen egy vitrinben, üveg alatt lévő tárgy megfigyelése nem könnyű. 70 alkotás született, közülük nagyon sok ennek a kiállításnak 1-1 műtárgyát mutatták be, illetve ehhez a kiállításhoz kapcsolódó múzeumpedagógiai élményről szólt.

A kiállítás megnyitása óta eltelt közel 5 hónapban több mint 3800 fő (október 15-ig) látogató tekintette meg, amelyből 650 főt az iskolás csoportok, nyári táboros diákok tettek ki. Ők szervezett keretek között, többnyire tárlatvezetéssel egybekötött múzeumpedagógiai foglalkozáson vettek részt. A tárlatot október közepéig 42 csoport látogatta, ebből 7 csoport tárlatvezetés alkalmával tekintette meg a kiállítást, míg 35 csoport a tárlatvezetés mellett a kiállításhoz kapcsolódó múzeumpedagógiai programkínálatunkat is igénybe vette.

Nyomtatott sajtó megjelenések

Zalai Hírlap 2025. június 18.
Halis István emléke előtt is tisztelegnek – Éjszaka a múzeumban

Szuper Infó 2025. június 19. – fizetett hirdetés
Múzeumok Éjszakája a Thúry György Múzeumban: Beszédes tárgyak, múltbéli emlékek

Zalai Hírlap 2025. június 23.
Különleges vendég és az „egy igaz aranya”

Kanizsa Újság 2025. július 2.
Folytatódik a Halis 170 emlékév

Zalai Hírlap 2025. július 12.
Feledésbe merült az okostelefon a múzeum nyári táborában – Csontváz, mamutfog

Elektronikus sajtó megjelenések

Zalai Hírlap Online

2025. május 30.
https://www.zaol.hu/helyi-kultura/2025/05/programajanlo-zala

2025. június 17.
https://www.zaol.hu/helyi-kultura/2025/06/muzeumok-ejszakaja-nagykanizsa-thury

Kanizsa Médiaház

2025. május 30.
https://kanizsamediahaz.hu/fotogaleria/110-ev-10010-mutargy-kiallitas-megnyito-thury-gyorgy-muzeum

2025. június 2.
https://kanizsamediahaz.hu/hir/202506/nagyszabasu-kiallitas-a-muzeumban

2025. június 17.
https://kanizsamediahaz.hu/fotogaleria/muzeumok-ejszakaja-sajtotajekoztato-thury-gyorgy-muzeum
https://kanizsamediahaz.hu/hir/202506/szines-programokkal-varjak-az-erdeklodoket-a-muzeumok-ejszakajan

2025. június 21.
https://kanizsamediahaz.hu/program/muzeumok-ejszakaja-3

2025. június 23.
https://kanizsamediahaz.hu/hir/202506/meg-halis-istvan-is-varta-a-latogatokat-az-idei-muzeumok-ejszakajan-nagykanizsan

2025. július 3.
https://kanizsamediahaz.hu/hir/202507/folytatodik-a-halis-170-emlekev

2025. október 20.

https://kanizsamediahaz.hu/fotogaleria/thury-gyorgy-muzeum-rajzpalyazat-dijatado
https://kanizsamediahaz.hu/hir/202510/rendhagyo-kiallitas-muzeumi-elmenyekrol

Kanizsa TV Híradó

https://kanizsamediahaz.hu/tv-hirado/25-06-02

https://kanizsamediahaz.hu/tv-hirado/25-06-17

A kiállítás forgatókönyvét írta és a szakmai beszámolót összeállította: Dr. Száraz Csilla régész és Szmodics-Tugya Beáta archeozoológus.

A kiállítást rendezte: Dr. Száraz Csilla régész, Szmodics-Tugya Beáta archeozoológus, Gyanó Szilvia néprajzos-főmuzeológus és Kunics Zsuzsanna történész-muzeológus (Mindannyian a Thúry György Múzeum munkatársai).

Nagykanizsa, 2025. október 28.

Dr. Száraz Csilla
igazgató

Thúry György Múzeum
Nagykanizsa

Fotódokumentáció

A kiállítás meghívójának előlapja

A kiállítás meghívójának hátlapja

Múzeumtörténeti tabló részlet

Részlet az őslénytani kiállítási egységből

Újkőkori tárgyak a kiállításból

Kelta és római kori tárgyak

Karoling kard, koponyák, ékszerek, napóra

Néhány helytörténeti tárgy

Helytörténeti és néprajzi tárgyak

Dr. Száraz Csilla régész-igazgató a római kori csontvázat mutatja a diákoknak

Tárlatvezetés a múzeumok éjszakáján – Kunics Zsuzsanna történész-muzeológus

Tárlatvezetés közben – Gyanó Szilvia néprajzos-főmuzeológus

Szmodics-Tugya Beáta vezeti a diákokat a kiállításba

Táboros diákok a kiállításban

Rajzpályázathoz inspirálódó diákok a kiállításban

Rajzpályázat eredményhirdetése